

DONJE OROSLAVJE

1. OPĆI I ADMINISTRATIVNI PODACI

Županija	Krapinsko zagorska
Grad/općina	Grad Oroslavje
Naselje	Donje Oroslavje
Adresa	k.č. br. 1531, 1530, 1532, 1533/1, 1533/2, 1534, 1529/1, 1529/2, 1528/2, 1578/1, 1578/2, 1528/7,1528/14, 1528/13, 1528/12, 1528/10, 1528/11, 1528/9, 1528/1, 1528/25, 1528/33, 1528/4, 1528/35, 1528/36, 1528/24, 1528/8, 1575, k.o. Oroslavje
Vrsta/naziv	Dvorac Donje Oroslavje
Nadležnost	Konzervatorski odjel u Krapini
Glavna datacija	Druga pol. 18. stoljeća
Naručitelj	Obitelj Oršić
Vlasništvo	Privatno
Pravni status	Z-2444
Namjena	Bez namjene, pomoćna zgrada stambena

Povijesni katastar imanja iz 1907. g. i zona zaštite na DOF podlozi

2. SMJEŠTAJ, ORGANIZACIJA I SASTAVNICE CJELINE

Dvorac okružen prostranim perivojem smješten je u središtu naselja Oroslavje. Prilazi mu se blago vijugavim stazama kroz perivoj čiji ulaz predstavlja monumentalni portal baroknog oblikovanja. Trokrilni dvorac spojen je sa zgradom nekadašnje konjušnice čime je formirana cjelina sa zatvorenim pravokutnim dvorištem. Gospodarska zona bila je u sjeveroistočnom dijelu imanja s gospodarskim zgradama koje su bile grupirane kao simetrična cjelina u osi dvorca, nasuprot njegova glavnog pročelja. I danas se tamo nalaze dijelovi povijesnih gospodarskih zgrada. Prilazna aleja dijelila je gospodarsku od reprezentativne zone s dvorcem, vrtovima i perivojem.

2.1. DVORAC

Trokrilni jednokatni dvorac zaključuju dvostrešna krovšta. Glavno krilo je tlocrtnim dimenzijama i visinom dominantno u odnosu na bočna krila koja su gospodarskim prizemnicama povezana sa začeljom jednokatnicom (nekadašnjom konjušnicom) koja zatvara pačetvorinasto dvorište.

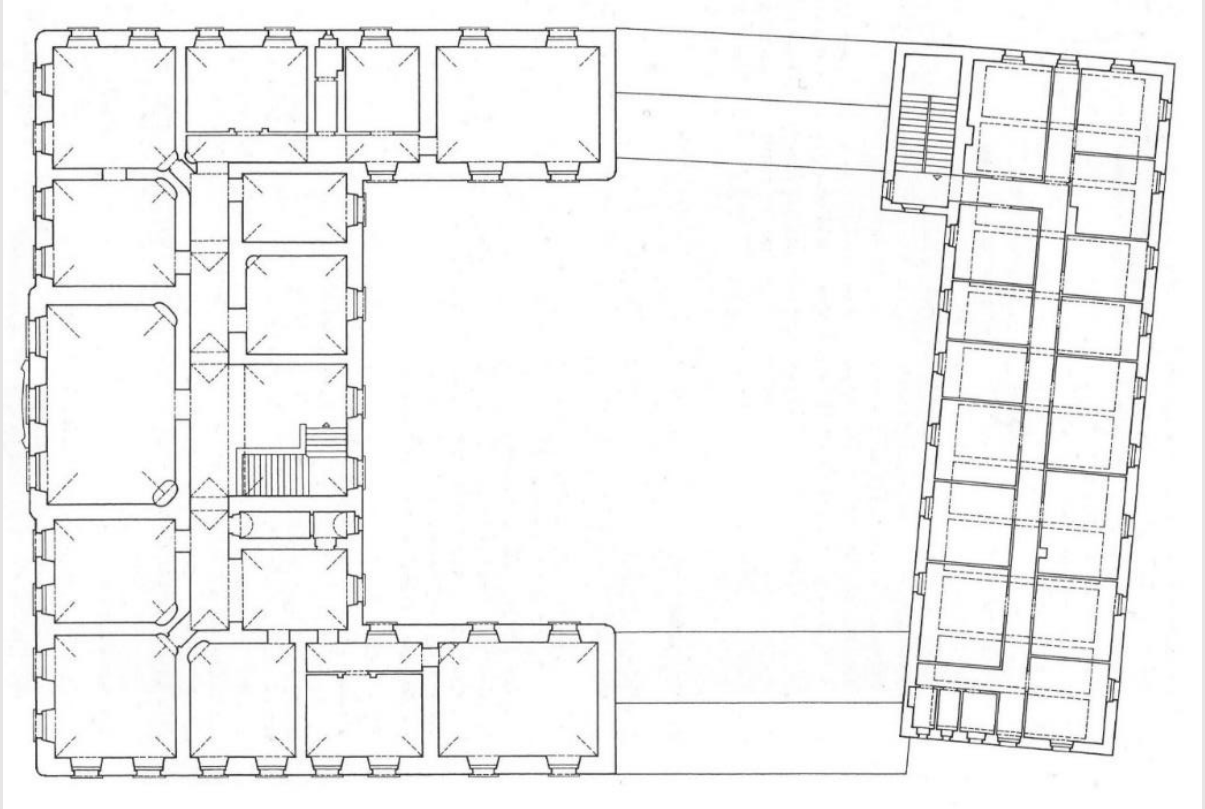
U katu se primjenjuje prostorni koncept temeljen na nizovima prostorija duž vanjskog i dvorišnog perimetralnog zida kojima se pristupa iz uzdužnog središnjeg hodnika, komunikacijske jezgre ovoga prostora. Glavna središnja dvorana naglašena je tlocrtnim dimenzijama i vertikalnom mjerom u odnosu na preostale prostorije ovoga niza. Bočna krila čine samo po dvije međusobno povezane prostorije. U središtu prizemne zone glavnoga krila je ulazna veža uz koju je bočno u zasebnoj prostoriji smješteno stubište L tlocrta. U gornjoj etaži iznad veže je reprezentativni stubišni prostor pred ulazom u glavnu dvoranu.

Prostor podruma svođen je bačvastim svodom sa susvodnicama. Prostorije prizemlja zaključuju također bačvasti svodovi sa susvodnicama prelomljenih bridova, dok je ulazna veža svođena češkim svodovima. Sve katne prostorije koritasto su svođene izuzev uzdužnog hodnika koji je zaključen bačvastim svodom.

Zgrada bivše konjušnice (četvrto krilo sklopa) u većem dijelu prizemlja ima češke svodove, samo u sjevernom dijelu svodovi su bačvasti. Katne su prostorije stropno zaključene.

Oblikovanjem vanjskog pročelnog plašta triju krila naglašena je funkcija i karakter dviju etaža na način da je utilitarnost prizemlja nagoviještena rustikalnim horizontalnim trakama, a reprezentativnost prvoga kata istaknuta formatom prozora i arhitektonskom plastikom. Glavnim pročeljem dominira rizalitna troosna zona zaključena dvostrukim profiliranim vijencem i trokutnim zabatom koji zadire u krovnište. Prozori su dimenzijama naglašeni u odnosu na ostale prozore. Glavni portal je polueliptoidnog zaključka s razgibanom barokno nadstrešnicom. Ostale plohe katne zona ritmizirane su pilastrima koji formiraju prozorska polja. Prozorska plastika u vidu nadstrešnica i parapetnih polja je jednostavna, glatkih i plitkih formi.

Najvrjedniji elementi opreme interijera su svodni oslici iz 19. stoljeća u glavnoj i dvjema susjednim prostorijama kata s figuralnim alegorijskim prikazima te svodni oslik u hodniku kata, moguće iz istog razdoblja. Očuvani su i drveni parketi glavnih prostorija, jedna kaljeva peč te dio vratne stolarije kao i kamena balustradna ograda glavnog stubišta.

Oslik je potkraj 20. stoljeća obnovljen no prepušten je utjecaju tekuće vlage koja do danas nije sanirana.

2.2. GOSPODARSKE ZGRADE

Prema katastarskoj karti iz 1907. godine gospodarske zgrade bile su izgrađene nasuprot glavnom pročelju dvorca, istočno od prilazne aleje. Ukupno tri zidanice rasporedom su bile simetrično koncipirane u odnosu na os dvorca. Još 1954. g. (prema snimljenoj fotografiji) bile su u funkciji, a danas se očuvala u izvornom obliku samo jedna, ona središnja, zidana katnica sa dvostrešnim krovom i zabatnim skošenjima. Južna, veća zgrada vjerojatno vršilnica, nije očuvana, dok su od one sjeverne sačuvani fragmenti koji su danas zasebne pomoćne zgrade.

Nekadašnja konjušnica, zidana katnica izgrađena sa stražnje strane dvorca, integrirana je u sam sklop dvorca.

2.3. PERIVOJ

Prema katastarskoj karti iz 1907. godine imanje je glavnom alejom bilo podijeljeno na reprezentativni prostor s dvorcem, perivojem, vrtovima i voćnjacima te gospodarski prostor s gospodarskim zgradama. Perivoj pejzažnog karaktera bio je uređen pred glavnim istočnim i južnim bočnim pročeljem, dok su pred zapadnim i sjevernim pročeljem bili veliki vrt i voćnjak ortogonalne organizacije. Prilazni putevi, koji danas vode od ulaza u perivoj do dvorca, ne slijede trasu povijesne prilazne aleje, a dvorac okružuje

pejzažno uređeni perivoj koji se proširio u odnosu na situaciju s početka 20. stoljeća. Posebna vrijednost jest ulazni portal koji je očuvan u svojem bogatom baroknom oblikovanju kao i klupe sa skulpturalnim nosačima.

3. STANJE

Dvorac je u relativno lošem stanju. Krov je neodržavan, nedostaje limarija kao i mnogobrojna prozorska krila pa vlaga direktno ugrožava zidove, stropove, unutarnji prostor. Vanjska stolarija nedostaje gotovo na čitavom prednjem pročelju, ulazna vrata su uništena te je omogućen pristup u unutrašnjost dvorca koja je zapuštena. Vrijedni oslici su kao i ostala oprema interijera (stolarija, podovi) izloženi propadanju uslijed kontinuiranog prodora vlage.

4. VALORIZACIJA

Arhitektonsko-umjetnička vrijednost dvorca proizlazi iz kvaliteta arhitektonskog ostvarenja koje nosi obilježja baroknog klasicizma te predstavlja koncept kojim se uvode značajne promjene u shemu dotadašnjeg baroknog dvorca Hrvatskog zagorja. Riječ je o sažimanju tlocrtne U osnove prema centralnom obliku postavljanjem uzdužnog hodnika između dva niza prostorija. Slijedom prostorne transformacije jača poprečna osovina pa osim glavne rizično naglašene dvorane sada se pojavljuje predvorje u začelju koje obuhvaća stubište. Ovako ojačanoj središnjoj masi dvorca pridružena su dva bočna kratka i uska krila koja gube na značaju. Barokno-klasicističke osobine uočavaju se i u oblikovanju pročelja što se odnosi na dokidanje dekorativnih elemenata kao i njihovu redukciju na plitke glatke forme koje raščlanjuju pročeljna platna. Umjetničkoj vrijednosti dvorca svakako doprinose sačuvani oslici alegorijskog sadržaja na svodovima reprezentativnih prostorija kata koji potječu iz 19. stoljeća kao i detalji opreme u vidu kaljevih peći, stubišne barokne ograde, vratne stolarije.

Uokviren zelenilom pejzažno uređenog perivoja dvorac formira karakterističan ambijent i vizure što mu priskrbljuje izrazitu ambijentalnu vrijednost. Osim perivoja, dvorac je imao i rubno smještenu gospodarsku zonu od koje danas postoje samo djelomice očuvane gospodarske zgrade. Riječ je o karakterističnoj cjelini koja predstavlja vrijedno svjedočanstvo o rezidencijalnom stanovanju na ovome prostoru tijekom 18. i 19. stoljeća, načinu života najvišeg staleža ondašnjeg društva koje primarno živi izvan grada gdje na jednom mjestu objedinjuje življenje i privređivanje.

5. MJERE ZAŠTITE I PREPORUKE ZA OBNOVU I PRENAMJENU DVORCA I PRIPADAJUĆIH DIJELOVA KOMPLEKSA

Dvorac, k.č.br. 1531 k.o. Oroslavje – stupanj zaštite: D2

S obzirom da je dvorac zadržao bitne izvorne arhitektonske i umjetničke vrijednosti (vanjsko oblikovanje, dispoziciju unutarnjeg prostora, građevne elemente i konstrukcije, svodne i zidne oslike) kod obnove je obvezna primjena konzervatorskih metoda (održavanje, sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i očuvanih elemenata opreme interijera. Obnavljaju se i prezentiraju elementi očuvane povijesne opreme osobito oslci svodova i zidova, stolarija, stubišna barokna ograda, drveni podovi, kaljeve peći itd. Moguće su određene intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije.

Gospodarska zgrada, k.č.br. 1528/3 k.o. Oroslavje – stupanj zaštite: G2

Gospodarska zgrada na k.č. 1528/3 zadržava se u zatečenom stanju uz primjenu konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena te artikulacije i oblikovanja pročelja. Unutarnji prostor je moguće prilagoditi potrebama nove namjene.

Gospodarska zgrada, k.č.br. 1528/24, 1528/36, k.o. Oroslavje – stupanj zaštite G3

Na k.č.br. 1528/24, 1528/36 na mjestu bivše gospodarske zgrade (prema povijesnim katastarskim podlogama) moguća je nova izgradnja u smislu faksimila povijesne zgrade (ukoliko postoji dokumentacija ili drugi materijalni izvori informacija na temelju kojih je moguće izvesti faksimil) ili suvremenog oblikovanja u osnovnim gabaritima povijesne zgrade koja se nalazila na tom mjestu.

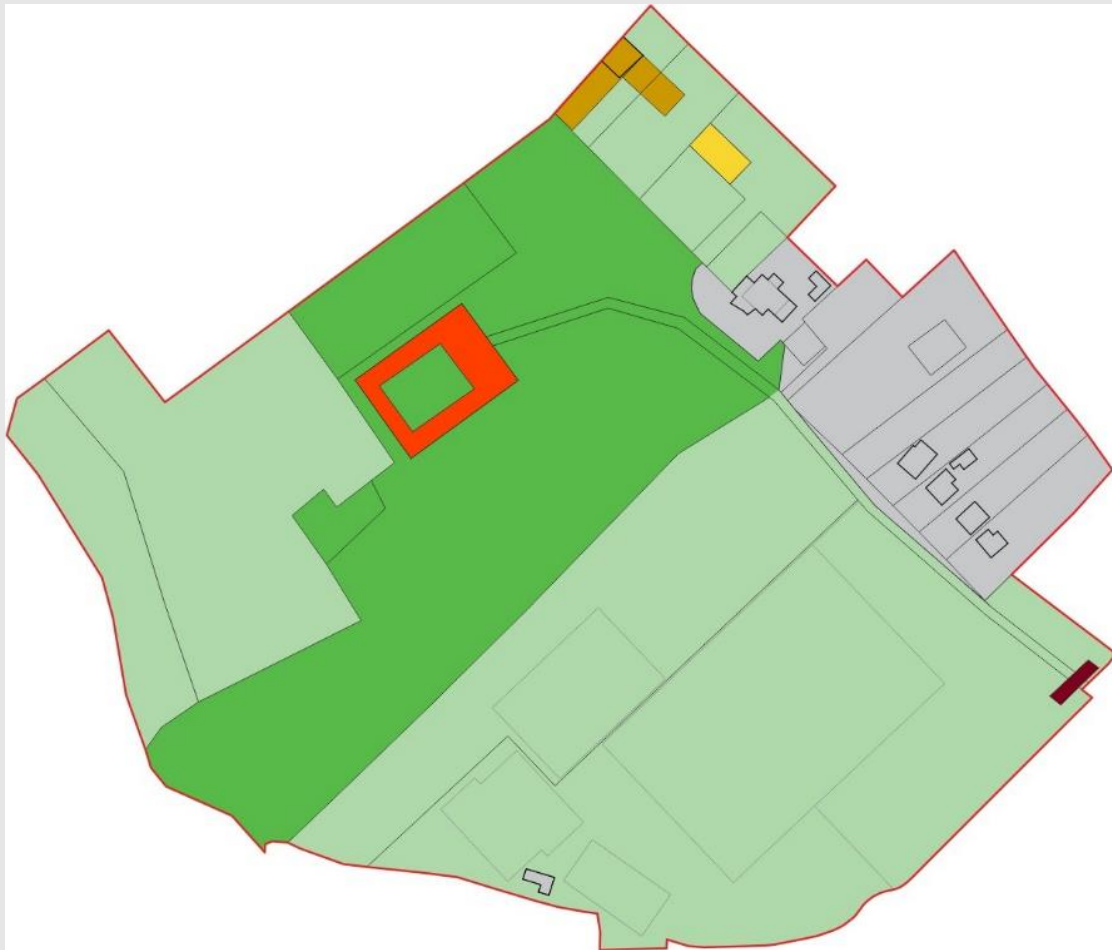
Perivoj – stupanj zaštite: P2, P3

Dio perivoja istočno i južno od dvorca (k.č. 1533/1, 1532, 1530) potrebno je revitalizirati uz očuvanje matrice, biljnog fonda i opreme. Ulazni portal u park potrebno je obnoviti u izvornom oblikovanju. Na isti način potrebno je obnoviti klupe sa skulpturalnim nosačima koje se nalaze uz prilazni put prema dvorcu.

U ostalom dijelu parka zapadno i sjeverno od dvorca potrebno je očuvanje zelene zone s mogućim novim načinom oblikovanja ili novim sadržajima koji su usklađeni s karakterom prostora.

Ostale građevine – stupanj zaštite: R1

Za zatečenu stambenu izgradnju istočno od dvorca valorizaciju i smjernice donosi nadležni konzervatorski odjel.

DVORAC

Primjena konzervatorskih metoda (održavanje, sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena, artikulacije i oblikovanja pročelja, prostornog ustroja, konstruktivnih elemenata i sačuvanih dijelova opreme interijera. Moguće su određene intervencije u interijeru s ciljem zadovoljavanja nove funkcije.

GOSPODARSKE ZGRADE

Primjena konzervatorskih metoda (sanacija, konzervacija, restauracija, restitucija, rekonstrukcija) u očuvanju volumena te artikulacije i oblikovanja pročelja. Unutarnji prostor je moguće prilagoditi potrebama nove namjene.

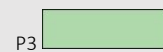

Nova izgradnja u smislu faksimila povijesne zgrade (ukoliko postoji dokumentacija ili drugi materijalni izvori informacija na temelju kojih je moguće izvesti faksimil) ili suvremenog oblikovanja u osnovnim gabaritima povijesne zgrade koja se nalazila na tom mjestu.

PERIVOJ

Očuvanje ili rekonstrukcija matrice s mogućim uvođenjem novog biljnog fonda i opreme.

Očuvanje zelene zone ili parterno uređenje bez nove izgradnje, sve usklađeno s karakterom prostora (prema konzervatorskim smjernicama nadležnog konzervatorskog odjela).

RECENTNA IZGRADNJA

Valorizaciju i smjernice donosi nadležni konzervatorski odjel.

6. BIBLIOGRAFIJA I DOKUMENTACIJA

Marković, Vladimir; Barokni dvorci Hrvatskog zagorja, Nacionalna i sveučilišna biblioteka, Zagreb, 1995.

Obad Šćitaroci, Mladen; Dvorci i perivoji Hrvatskog zagorja, Školska knjiga, Zagreb, 2005.

Repanić Braun, Mirjana; Pitanje stila u zidnom slikarstvu nakon 1750. na odabranim primjerima, Zbornik znanstvenog skupa Klasicizam u Hrvatskoj, (ur: Irena Kraševac), Institut za povijest umjetnosti i MUO, Zagreb, 2016.

Umjetnička topografija Hrvatske: Krapinsko-zagorska županija, Institut za povijest umjetnosti, Zagreb, 2008.

Izvedbeni projekt krovništva dvorca u Oroslavju Donjem, G.H. inženjering d.o.o., Zabok, 1998.

Dvorci i kurije sjeverne Hrvatske – stanje i mogućnosti njihova uključivanja u suvremeni život, grupa autora, Republički zavod za zaštitu spomenika kulture, Zagreb, 1970.

Foto dokumentacija: Fototeka Ministarstva kulture, Fototeka Konzervatorskog odjela u Krapini i Zagrebu